

14. NYÍRPILIS

I.

A település hivatalos nevének helyi ejtése *Nyírpilis*, de lakosai és a környékbeli falvak népe gyakran csak *Pilis* (-en, -rül, -re; *pilisi*) alakban említi. Községi közös tanács társközsége, tanácsának székhelye Piricsén van. Területe 1634 hektár. 1980-ban 237 épület állt a faluban (Népsz.). 1984. január 1-jén 503 lakosa volt (Hnt. 1985). Termelőszövetkezeti község, földjén az Egyesült Erő Tsz gazdálkodik. A téesz központja Piricsén van. A falu általános iskolája Piricsével összevont igazgatás alatt áll. A felső tagozatos gyerekek a szomszédos faluban tanulnak. A településnek vasútja nincs, autóbuszjárat köti össze a szomszédos falvakkal és Nyírbátorral. Kedvezőtlen földrajzi, közlekedési viszonyai miatt fejlődése nem volt egyenletes. Az utóbbi évtizedekben sokan elköltöztek a községből. Mégis több középülettel, új lakóházakkal gyarapodott.

A község nevét, *Pilist* 1324-ben említik először az oklevelek idevaló nemesek nevében: *Nicolaus magnus et Andreas f. Pauli de Pylis* (SzabSzatm.). A település azonban sokkal korábban keletkezett. A XIV. században több *Pilisi* nevű birtokosa volt. Ezek feltehetőleg a Kaplony nemzetséghez tartoztak, így Pilis a Kaplony-birtok része lehetett. A középkorban általában Szatmár megyéhez, de olykor Szabolcshoz is számították (MAKSAI 196–7). A későbbi forrásokban egyre ritkábban fordul elő a község neve. BOROVSZKY csak a birtokosait sorolja fel a XVIII. század végétől a XX. század elejéig. Közöttük találjuk a gróf Csáky, báró Horváth, gróf Péchy, Eröss, Irinyi stb. családokat, valamint gróf Károlyi Gyula örökösait és Mandel Mórt (i. m. 57). A település szláv eredetű, de lakossága a középkor második felében magyar volt (MAKSAI i.h.). A későbbi századokban ruténok is betelepültek. Az 1773. évi összeírás szerint rutén falu (Hnt.). A XIX. század közepén a népesség vallási megoszlása a következő: 515 görög katolikus, 240 református, 12 római katolikus, 5 zsidó (FÉNYESI.m. III, 237). A reformátusok és nagy valószínűséggel a római katolikusok is magyar, a görög katolikusok rutén származásúak lehettek. PESTY adatközlője azt írja, hogy a legidősebbek szerint „Mármaros megyéből beköltöztek népesítették be” a falut. A mi idős adatközlőink is utaltak rá, hogy gyerekkorukban az öregek „oroszul”, azaz ruszinul beszéltek és énekeltek a templomban. A hagyomány szerint kezdetben az idegenek idejártak aratni, majd később már nem tértek vissza lakóhelyükre, hanem megtelepedtek a munkaerőhiánnyal küszködő uradalom területén. Ugyancsak a hagyomány szerint szerbek és tótok ’szlovákok’ is megtelepedtek a községben, és Erdélyből is érkezett néhány család. Az 1777-ben épülő görög katolikus templomot állítólag rácook építették.

A lélekszám az utolsó kétszáz évben így alakult: 1784: 452 (Népsz. 1960), 1828: 880 (NAGY 335), 1851: 772 (FÉNYESI i.h.), 1863: 858, 1873: 1149, 1888: 885, 1898: 1004, 1907: 1201, 1913: 1356, 1926: 1850, 1933: 1843, 1944: 1434, 1960: 1145, 1966: 1018, 1970: 1023 (Hnt.). Fentebb láttuk, 1984-ben 503 lakosa volt a községnek, az utóbbi évtizedben tehát több mint 50 százalékkal csökkent a lakosság száma.

A helység neve, *Pilis* szláv eredetű. A különböző szláv nyelvekben levő *Pleš* helynevekkel azonos többször származik. A szó eredeti jelentése 'kopár hely'. A *Nyír*-előtag a tájegységre utal, s egyben megkülönböztethető szerepe van (SzabSzatm., FNESz). *Pilis* nevű község van például Pest megyében is. — A lakosságot is foglalkoztatta településük nevének eredete. Két népi magyarázatot is feljegyeztünk. Az egyik szerint a szomszédos Piricsén egy embernek a disznaja hasas volt, amikor azonban eljött a fialás ideje a koca eltűnt. Keresésére indultak. Ahol a gazda meglelte, épített oda egy kunyhót. Később többen is követték. Az első kunyhót építő embernek a neve *Pilisán* volt, ebből a névből lett a *Pilis* településnév. A másik magyarázat szerint *Pilis* egy ruszin férfi neve volt, aki az első aratókkal érkezett ide. Nem tért vissza régi falujába, hanem megtelepedett, kunyhót épített magának. Majd újabb ruszinok jöttek. Később az egész falut erről az emberről nevezték el.

Nyírpilisről eddig csak BOROVSZKY (i.h.) és a MFSz. közölt nyomtatásban néhány helynevet. Az adattár összeállításához felhasználtuk MÁTÉ JÓZSEF Nyírpilis földrajzi nevei című 1965-ből származó gyűjtését (jelzete: K 420). Felvettük adattárunkba a község határáról 1905-ben készült kataszteri térkép (T1), valamint két vízrajzi munkatérkép adatait: az egyik (T2) 1972-ből való, és a nyíregyházi Tiszántúli Vízügyi Igazgatóságon van (M = 1:100 000), a másikat (T3) 1974-ben készítették a mátészalkai vízügyi szervek (Kraszna balparti rendszer, Helyszínrajz, M = 1:50 000).

Adaközlők: Balla Mihály (1914) fm., Danka János (1913) fm., Huba József (1909) fm., Szabolcs Sándor (1936) görög katolikus lelkész, Török Gyula (1912) fm.

II.

A.

Ady Endre utca *Adi Endre ucca, 'ra* (U, 25) — A község egyik régebbi utcája, a Fő utca folytatása. Sokan az előbbi részének tekintik. Hivatalos név, eredeti népi neve: *Piricsi ucca*, mert a szomszédos Piricse felé vezet.

Alvég *Álvég, -re* (Fr, 15) — A cigányok falu széli települése. Hivatalosan a Hajnal utcához számítják. A cigányok korábbi telepe szintén ennek az utcának a közelében volt. *Cigán sornak* és *Cigán-telepnek* is mondják.

Beltelkek *Bèltèlkek, Bèltèlkegbe* (10) — 1905: ~ (T1). Az összefüggően beépített terület hivatalos jellegű megjelölése.

Bátori utca *Bátori ucca, 'ra* (U, 5) — Régen ezen jártak Nyírbátorba, innen kapta a nevét. Egyben hivatalos elnevezés is. Néha pontoskodva *Nyírbátori ucca* változatban említik.

Bika-rét *Bika-rét -re*, (L, Mo, r, 20) — A Fő utca mellett húzódó terület. Korábban innen takarmányozták a községi bikákat. Nagy része hasznavehetetlen nádas, ingoványos terület. Gyakran röviden csak *Rétnek* mondják.

Cigány sor *Cigán sòr, -ra*. L. Alvég.

Cigány-telep *Cigán-telep, -re*. L. Alvég.

Cigány-temető *Cigán-temetőü, -be* (Te, 1) – A Temető része. A református vallásúak temetkeznek bele. Közülük a legtöbben cigányok, ezért kapta ezt a nevet. Ritkábban *Református-temetőü* néven is említik.

Dózsa György út *Dóuzsa György ut, -ra* (U, 19) – A terület a Pókos-dűlőhöz tartozott. Az utca 1945 óta van kiépülében, csak néhány ház áll rajta. A név változatai: *Dóuzsa György ucca, Dóuzsa ut, Dóuzsa ucca*. Hivatalos eredetű nevek, ritkán használják őket.

Dózsa György utca *Dóuzsa György ucca, -ra*. L. Dózsa György út.

Dózsa út *Dóuzsa ut, -ra*. L. Dózsa György út.

Dózsa utca *Dóuzsa ucca, -ra*. L. Dózsa György út.

Fő utca *Főü ucca, -ra* (U, 21) – A Bika-rét mellett vezet. Az Ady Endre utcától a tanácsházig tart. A lakosság hozzászámítja az Ady Endre utcát is. Egyben hivatalos elnevezés. Másik régi neve: *Nagy ucca*. A falu leghosszabb utcája.

Gatyszár utca *Gatyszár ucca, -ba* (U, 7) – Dombos részen fekvő zsákutca. A Károlyi utcából nyílik. Az idősebbek szerint ez a terület épült ki a faluban legelőször. Jelenleg már csak két ház áll benne. Tréfás elnevezés. Hivatalos neve: *Petőfi utca*. Ezt a nevet ritkán hallani a lakosoktól.

Görög-temető *Görök-temetőü, -be* (Te, 3) – A Temető része. A falu lakosságának jelentős részét alkotó görög katolikus vallásúak temetkeznek bele.

Hajnal utca *Hajnal ucca, -ba* (U, 11) – Észak-keleti fekvésű utca. Hivatalos név is, az elnevezés az utca fekvésére utal. Tréfás, népi elnevezése: *Kinlód*, mert vízes területen fekszik, és főként szegény emberek lakták.

***Hegy utca** *Hegy ucca, -ra*. L. Rétfenti utca.

Jézus-kereszt ~ (É, 4) – A Temetőben álló feszület neve. *Krisztus-kereszt, Temetőüsi-kereszt, Új-feszület* néven is említik. Az utóbbit azért kapta, mert néhány éve állították fel a régi feszülettől mintegy 50 méterre.

Julcsa-hegy *Julcsa-hegy, -re* (D, sz, 12) – Nagyobb domb. Egy féllábú asszony (Sánta Julcsa) lakott a dombon levő házban. A domb a gyerekek kedvelt szánkózó helye volt, állítólag az elnevezés is tőlük származik.

Károlyi köz *Károji köz, -be* (U, 24) – A Károlyi utcából elágazó kis mellékutca. Az 1930-as években nyitották. Hivatalos jellegű név, ritkán mondják. Az 1965. évi gyűjtés *Új sor* néven is említi, de adatközlőink ezt nem ismerték.

Károlyi utca *Károji ucca, -ba* (U, 22) – Hosszú utca, a Fő utca folytatása. A község központjától, a tanácsházától Nagykároly felé vezet. Népi elnevezés, de a hivatalos használat is átvette. A név változata: *Natykároji ucca*.

Kinlód *Kinlód, -ba*. L. Hajnal utca.

Kossuth út *Kosut ut, -ra* (U, 17) – A Károlyi utcából elágazó kis utca. 1945 után kezdték kiépíteni, de még ma is vannak üres telkek. A terület korábban a Csé-hegyi-dűlőhöz tartozott. Az utca egy részét cigányok lakják. Említik *Kosut ucca* változatban is. Hivatalos eredetű elnevezések.

Kossuth utca *Kosut ucca, -ba*. L. Kossuth út.

Krisztus-kereszt ~. L. Jézus-kereszt.

***Malom** – Az 1965. évi gyűjtésben szerepel, a gyűjtők feljegyezték, hogy 30–40 évvel korábban bontották le. Adatközlőink már nem tudtak róla.

Nagykárolyi utca *Natykároji ucca*, ¹*ba*. L. Károlyi utca.

Nagy utca *Nagy ucca*, ⁴*ra*. L. Fő utca.

Nyírbátori utca *Nyírbátori ucca*, ⁴*ra*. L. Bátori utca.

Olajútó *Olajütöü*, *-be* (É, 14) – Olajos Mihály napraforgóolajat sajtoló üzeme volt, Már a felszabadulás előtt megszűnt.

Petőfi utca *Petőüfi ucca*, ¹*ba*. L. Gatyaszár utca.

Piac tér *Pijac tér*, *-re* (Fr, 13) – A falu központi része. Itt állnak a középületek és a görög katolikus templom. Jelenleg nem tartanak itt piacot.

Piricsi utca *Piricsi ucca*, ⁴*ra*. L. Ady Endre utca.

Református-temető *Refõrmátus-temetöü*, *-be*. L. Cigány-temető.

Régi-feszület *Régi-feszület* (É, 9) – A Görög-temetőben áll. L. még Jézus-kereszt.

Rét Rét, *-re*. L. Bika-rét.

Rétfenti utca *Rétfenti ucca*, ¹*ba* (U, 18) – A Rét mellett húzódó dombvonulatra épült utca. A Rétet a másik oldalról határoló Fő utcából nyílik. Népi elnevezés, de átment a hivatalos használatba. Az 1965. évi gyűjtés *Hegy utca* néven is említi, adatközlőink azonban ezt a változatot nem ismerték.

Rókalyuk *Róukajuk*, *Róukajugba* (Fr, 23) – A község legmagasabb része. A domboldalban régen kunyhók voltak beásva, a falu legszegényebb emberei laktak bennük. Ezeket nevezték rókalyuknak.

Római-temető *Róumaji-temetöü*, *-be* (Te, 2) – A Temető része. A község római katolikus lakossága temetkezett bele.

Temető *Temetöü*, *-be* (Te, 6) – A lakosság temetkezési helye. Felekezetek szerint temetkeztek bele. Részei: Cigány-temető, Görög-temető, Római-temető.

Temetösi-kereszt *Temetöüsi-kereszt*. L. Jézus-kereszt.

Temető sor *Temetöü sör*, *-ra* (Út, 8) – 1905: ~ (T1). A Temető közelében haladó dűlőút, a Bátori utcát és a Hajnal utcát köti össze.

Templom utca *Templom ucca*, ¹*ba* (U, 16) – Kisebb dombra épült régi utca. Itt áll a falu temploma, a görög katolikus templom.

***Új sor**. L. Károlyi köz.

Új-feszület *Új-feszület*. L. Jézus-kereszt.

B.

Béla-major *Béla-majör*, *-ba* (Ta, 82) – 1933, 1937, 1944, 1956, 1967: *Bélatanya* (Hnt.). A Botka-tag gazdasági központja volt. Cselédházak és különböző gazdasági épületek tartoztak hozzá. A területet zsidók bérelték. *Béla-tanyának* is hívják.

Béla-tanya ~, ⁴*ra*. L. Béla-major.

Botka-tag ~, *-ba* (Ds, sz, 87) – A Glük-tagból vált ki. Botka nevű bérlője volt.

Bulger-tag *Bulger-tag*, *-ba* (Ds, sz, e, 1, 77) – 1981: *Vulger-tag* (MFSz.). Nagyobb birtoktest, grófi birtok volt. Zsidó bérlők használták. Az egyik bérlő neve *Vulger* volt, a lakosok azonban *Bulger*nek ejtik a nevét. Korábbi bérlőjéről *Glük-tag*nak is említik. Később három kisebb részre osztották a birtokot.

Csé-hegy ~, *-re* (Ds, szó, 1, 46) – 1864: *Csej hegy* (P). Hosszan elnyúló domb, nagyobb részén szőlő terem, kisebb része legelő. A név eredetéről adatközlőink nem tudtak felvilágosítást adni. PESTY adata bizonyára a név eredeti alakját őrzi, ma már ebben a formában nem él. Említik még *Csé-hegyi-düllő*nek is.

Csé-hegyi-dűlő *Csé-hegyi-düllőü, -be*. L. Csé-hegy.

Csé-hegyi-kereszt ~, *-hez* (É, 52) – A területen áthaladó út, a Károlyi út mellett áll.

Csé-hegyi-szőlő *Csé-hegyi-szőüllőü, -be* (Ds, szó, 47) – A Csé-hegy nagyobbik része. Ma is szőlő terem benne.

***Csej-hegy**. L. Csé-hegy.

***Cselenice** – 1864: *Csellenicza dűlő* (P), 1905: *Cselenicze* (T1). A mezőréssz ma már a szomszédos Bátorligethez tartozik.

***Csellenica-dűlő**. L. Cselenice.

Csengődi Csengőüdi, -be (S, L, sz, r, 61) – Dűlő a belterület közelében. Egy része lapályos. A vele szomszédos Csengős nevű határrésszel gyakran egynek tekintik, illetőleg gyakran összekeverik a két területet. L. Csengős.

Csengődi-kaszáló *Csengőüdi-kaszállóü, -ba* (L, r, 56) – 1905: *Csengőti kaszáló* (T1). A Csengődi része. *Kis-Csengős*nek és *Kis-Kaszálló*nak is mondják.

Csengős Csengős, Csengősbe (S, L, sz, r, 71) – 1864: *Csengősi dűlő* (P), 1905: ~ (T1). A Csengődi mellett van. Éjjelenként itt legeltették a lovakat, hogy el ne kóboroljanak csengőt kötöttek a nyakukba. Így csengett az egész határrész, erről kapta a nevét. A hagyomány szerint innen hordták a földet a templom építéséhez. A név változatai: *Csengős-düllőü, Csengősüsi-düllőü, Csonkás ajja*. Az utóbbi nevet azért kapta, mert a Csonkás nevű dűlő mellett fekszik.

Csengős-dűlő *Csengősbe-düllőü, -be*. L. Csengős.

Csengősi-dűlő *Csengősüsi-düllőü, -be*. L. Csengős.

Csengősi-kutak *Csengősüsi-kutak* (K, 78) – Két gémeskút a Csengős nevű dűlőben.

***Csengőti-kaszáló**. L. Csengődi-kaszáló.

***Csikó-kert** – Az 1965. évi gyűjtés említi. Adatközlőink nem ismerték.

Csonkás ~, *-ra* (Ds, sz, 55) – 1905: *Csonkás hegy* (T1). Elegyes erdő, tölgy-, akác-, fenyő- és szilfa van benne. Az állami erdőgazdaság tulajdonában van. A név változatai: *Csonkás-hegy, Csonkási-hegy*. Két részre oszlik: Kis-Csonkás és Nagy-Csonkás.

Csonkás alja *Csonkás ajja, alatt, alá, alóul*. L. Csengős.

Csonkás-hegy ~, *-re*. L. Csonkás.

Csonkási-hegy ~, *-re*. L. Csonkás.

***Csontos-hegy** – 1864: *Csontos hegy* (P). Kihalt név.

Csűrhe-kút *Csűrhe-kut* (K, 76) – A Figula-legelő egyik kútja volt. A disznólegelőn állt.

Dagadt-hegy *Dagat-hegy, -re* (D, szó, 63) – Magas, vaskos, „dagadt” homokdomb a Figulában. Szőlővel van beültetve, ezért *Dagat-hegyi-szőüllő*nek is nevezik.

Dagadt-hegy alja *Dagat-hegy ajja, alatt, alá, alóul* (S, sz, 1, 69) – A Dagadt-hegy mellett fekvő terület. Ide számítják a Figula-legelőt is.

Dagadt-hegyi-szőlő *Dagat-hegyi-szőüllőü, -be*. L. Dagadt-hegy.

Disznó-legelő *Disznóü-legelőü, -re* (S, 1, 43) – A Seregélyes része. A község tulajdonában van. *Seregélyesi-disznólegelő*nek is mondják.

***Erzsébet-tanya** — Csak az 1965. évi gyűjtés említi mint a Gánás egyik tanyáját, amely a Béla-tanyából szakadt ki. Adatközlőink szerint ez lehetett a Szatmári-tag tanyája.

Figula ~, 'ba (Ds, S, sz, l, e, 93) — Nagy terület, Figula nevű gazdája volt. Egy tanya is állt a területen. A név változatai: *Figula-tag*, *Figulasi-düllőü*, *Figulasi-határ*.

Figula-csatorna *Figula-csatòrna* (Cs, 86) — 1972: *Figula cs.* (T2), 1974: *Figula csat.* (T3). A Figula vizét vezeti a Pilis-Piricsei-főfolyásba.

Figulai út *Figulaji ut, -ra* (Út, 85) — A Piricse felé vezető útból ágazik el, és a tanya mellett halad. *Figulasi utnak* és *Figulasi düllőünek* is hívják.

Figula-legelő *Figula-legelőü, -re* (S, l, 72) — Szarvasmarha- és disznólegelő. *Figulasi-legelőünek*, *Legelőünek* is említik.

Figulasi-dűlő¹ *Figulasi-düllőü, -be*. L. Figula.

Figulasi dűlő² *Figulasi düllőü, -re*. L. Figulai út.

Figulasi-határ ~, -ba. L. Figula.

Figulasi-legelő *Figulasi-legelőü, -re*. L. Figula-legelő.

Figulasi út *Figulasi ut, -ra*. L. Figulai út.

Figula-tag ~, -ba. L. Figula.

Figula-tanya ~, 'ra (Ta, 89) — 1907: *Figula tanya* (Hnt.), 1913, 1926, 1933, 1937, 1944, 1956, 1967, 1973, 1981: *Figulatanya* (Hnt., MFSz.). A Figula-tag gazdasági központja volt. Cselédházak, istállók, dohánypajták és más gazdasági épületek voltak benne. Az 1970-es évek végén szűnt meg.

Földvár Főüdvár, -ba (L, Ds, r, 64) — 1864: *Földvári düllő, Földvár hegy* (P), 1900: ~ (BOROVSKY: Szabolcs vm. 57), 1905: *Földvári dűlő* (T1), 1981: ~ (MFSz.) Zsombékos, posványos rét, kevés dombos terület is tartozik hozzá. Ma már java részét művelik. A szomszédos Piricse határában levő azonos nevű határrész nyúlványa. Korábban földhordó helyek is voltak itt. PESTY-nél olvasható: „Nem természetesen alakult, hanem emberi kéznek a művei”. Ma a dombos részt már nem különítik el. *Földvári-düllőünek* és röviden *Főüdvárinak* is mondják. A piricsei határrészhez hasonlóan *Kacsavár* és *Kacsavári-düllőü* néven is ismerik. Az ingoványos, lápos területen sok vadkacsa tanyázott, erről kapta az utóbbi nevet.

***Földvár-hegy** (59) — L. Földvár.

Földvári Főüdvári, -ba. L. Földvár.

Földvári-dűlő *Főüdvári-düllőü, -be*. L. Földvár.

Francia Francija, 'ba (Ds, szó, e, 37) — 1864: *Francia Hegy, Francia dűlő* (P), 1900, 1905: *Franciahegy* (BOROVSKY: Szabolcs vm. 57, T1). A belterület közelében fekszik. A név változatai: *Francija-düllőü, Francija-hegy*. A hagyomány szerint a franciák itt állították fel ágyúikat, amikor a Csé-hegyen táborozó csehekkel háborúztak. B. M. adatközlő szerint Napóleon itt tartott pihenőt seregével, amikor Oroszországból visszafelé vonult.

Francia-dűlő *Francija-düllőü, -be*. L. Francia.

Francia-hegy *Francija-hegy, -re*. L. Francia.

Francia-hegyi dűlő *Francija-hegyi düllőü, -re* (Út, 40) — Dűlőút a Francia-hegyen.

Francia-szőlő *Francija-szőüllőü, -be* (Ds, szó, 33) — A Francia-hegynek szőlővel betelepített, nagyobbik része.

***Füle-mező** *File-mezőü, -re* (Ta) — 1933, 1937: *Fülemező* (Hnt.). A ma már Ömböly határához tartozó mezőrész tanyája volt.

***Gamási-hegy** — 1864: *Gamási hegy* (P). Kihalt név. Talán kapcsolatba hozható a Gánással.

Gánás¹ ~, *Gánászba* (L, Ds, r, sz, 92) — 1905, 1981: ~ (T1, MFSz.). Nagy terület, valamikor java része lúp lehetett. Gólya és gémmé tanyázott itt. Több kisebb-nagyobb tag összefoglaló megnevezése. A korábbi évtizedekben sok tanya állt a területén. Két részre oszlik: Kis-Gánás és Nagy-Gánás.

Gánás² ~, *Gánászba*. L. Gánás-tanya.

Gánás-tanya ~, *-ra* (Ta, 88) — 1907: *Gánás tanya* (Hnt.), 1926, 1967, 1973: *Gánástanya* (Hnt.), 1933, 1937, 1944, 1956: ~ (Hnt.). Több kis tanya volt a hatalmas mező-részben. Ezek lakói fokozatosan beköltöztek a faluba. Az utóbbi években a tanyák kiürültek, az épületek pusztulóban vannak. Mondják többes számban *Gánás-tanyáknak*, de röviden *Gánásnak* is említik.

Gánás-tanyák ~, *-ra*. L. Gánás-tanya.

Glück-tag *Glük-tag*, *-ba*. L. Bulger-tag.

***Glück-tanya** (Ta) — 1926: *Glücktanya* (Hnt.). Csak ez az egy adat ismeretes. Egyik adatközlőnk szerint megegyezik a Szatmári-tanyával és a Botka-tanyával. A Glücktagot ugyanis ezek gazdái vásárolták meg. A későbbi helységnévtárak közül azonban csak az 1956-ban, 1967-ben és 1973-ban megjelenő említi a Szatmári-tagot mint külterületi lakott helyet, így nem valószínű, hogy a két adat ugyanarra a tanyára vonatkozik.

***Gyilkos** — 1933, 1937: ~ (Hnt.). A maiak nem ismerik. Ilyen nevű tanya a pészleki határban van.

***Hátulsó-hegy** — 1864: *Hátúlsó hegy* (P). Kihalt név.

***Hlimiscso-hegy-dűlő**. L. Hliniscsa.

Hliniscsa *Liniscsa*, *Hlinyiscsa*, *-ra* (Ds, L, e, r, sz, 32) — 1905: *Hlinyiscse* (T1). A határrész korábban a község tulajdonában volt. Egyik része futóhomok, a másik agyagos. Az agyagot téglaegetésre, házak építésére használták. (Az öregek szerint *hlin* 'föld' jelentésű szó.) A nevet 1965-ben *Hlimiscso-hegy-dűlő* alakban is feljegyezték. Adatközlőnk ezt a változatot nem ismerték. — A név nyilván összefügg az ukrán *gliniscse* 'agyaghordó hely' jelentésű szóval (vö. GRINCSENKO i. m.).

Húshagyó *Hushagyóu*, *-ra* (D, e, 79) — 1864: *Húshagyó dűllő*, *Hushagyó hegy dűllő* (P), 1900: *Hushagyóhegy* (BOROVSKY: Szabolcs vm. 57), 1905: *Húshagyó hegy* (T1), 1981: *Húshagyó-hegy* (MFSz.). Nagy, kopár domb. Egy részén akácfák vannak, más részén főként napraforgót termelnek. Nevét azzal magyarálták, hogy bőjti időben az itt termelt napraforgóból készült olajjal főztek. Ma is említik *Hushagyóu-hegy* néven, de a *Húshagyó-dűllő* változat nem él.

***Húshagyó-dűllő**. L. Húshagyó.

Húshagyó-hegy *Hushagyóu-hegy*, *-re*. L. Húshagyó.

Jászelka *Jászelka*, *-ra* (S, sz, 101) — Szigetszerű földdarab a Gánásban. A hagyomány szerint régen betyárok búvóhelye volt. — A név azonos az ukrán *jaszelka* 'jászol, etető' szóval (vö. GRINCSENKO i. m.).

Jegyző-föld *Jeddző-főüd*, *-be* (S, sz, 68) — A Figulában van. A jegyző javadalma volt a két világháború között. Kihalóban levő elnevezés.

Kacsavár ~, *-ba*. L. Földvár.

Kacsavári-dűllő¹ *Kacsavári-dűllőu*, *-be*. L. Földvár.

14. NYÍRPILIS

